

Προδημοσίευση

Σύντομο βιογραφικό

Ο δρ Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής Ερευνών του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων και επικεφαλής του Τομέα Ρωσίας-Ευρασίας & ΝΑ Ευρώπης του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων. Προηγούμενα έργα του είναι τα «Πρόσφυγες, Ευρώπη, ανασφάλεια» και «Τουρκία, Ισλάμ, Ερντογάν» (και τα δύο από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος).

Η δύσκολη γειτονία

«Το Βήμα» παρουσιάζει ένα απόσπασμα από το **νέο βιβλίο** του **Κωνσταντίνου Φίλη** για τη διεθνή θέση της Ελλάδας, όπου αναλύεται η δέουσα ελληνική στάση έναντι των τουρκικών διεκδικήσεων

Η αναβάθμιση των τουρκικών διεκδικήσεων, η προβολή ισχύος από πλευράς Αγκυρας συνολικά στο εγγύς εξωτερικό της (ακόμη και εν μέσω κορωνοϊού με τη στρατιωτικο-τεχνική υποστήριξη του καθεστώτος **αλ-Σάρατζ** και την αποστολή του Γιαβούζ στην κυπριακή ΑΟΖ, ενώ Exxon-Mobil και Total έχουν αναστείλει τις εργασίες τους), τα υβριδικά εργαλεία που χρησιμοποιεί η γειτονική χώρα για την ικανοποίηση των φιλοδοξιών της (βλ. Εβρος), ο αναθεωρητικός λόγος του Ερντογάν και η αποτελεσματικότητα των προσιγενετιστικών μηχανισμών της γειτονίας στην απήχηση τους στην ελληνική κοινή γνώμη, πλείον, τουλάχιστον προ κορωνοϊού, το πολιτικό σύστημα για να λάβει αποφάσεις και κυρίως για να αναπτύξει μία «Λευκή Βίβλο» στην εξωτερική πολιτική, υπό το πρίσμα των νέων δεδομένων.

Υπερβολές και μέτρο

Η αίσθηση που καλλιεργείται από κάποιους κύκλους είναι ότι υποχωρούμε συνεχώς από τις θέσεις μας, αδυνατώντας να μετριάσουμε την τουρκική επιθετικότητα, και συνήθως οι προτεινόμενες λύσεις αντί του «ενδοτισμού» είναι η ανάληψη πρωτοβουλιών που παρουσιάζονται ως αυτονόητες και εύκολες – π.χ. οριοθέτηση ΑΟΖ με την Κύπρο, επέκταση αιγιαλιτιάς ζώνης στα 12 ν.μ. στο Αιγαίο. Επιπλέον, οι Έλληνες πολιτικοί κατηγορούνται για εγκατάλειψη της Κύπρου (αναζητείται το ενιαίο αμυντικό δόγμα) και ως είναι η τελευταία ανεξάρτητο κράτος (ασφαλώς κομμάτι της αποτελεί η προέκταση του ελληνοισού), το οποίο δεν ταυτίζεται πάντα με την Ελλάδα. Οι όποιες αποφάσεις προτείνεται να είναι μονομερείς και πολύ δυναμικές, ώστε να ανατραπεί άρδην η σε βέρος μας κατάσταση, χωρίς βέβαια να εξησούνται επαρκώς τυχόν συνέπειες. Για αυτή τη σχολή σκέψης, η Τουρκία χάνει σε όλα τα μέτωπα, έχει απομονωθεί από περιφερειακές και διεθνείς εξελίξεις, οι εκκαθαρίσεις στις ένοπλες δυνάμεις την έχουν γονατίσει, η οικονομία βλίνει προς κατάρρευση και ο Ερντογάν διατρέχει στην εξουσία με μηχανική υποστήριξη.

Άλλοι σχολιαστές εμφανίζουν την Τουρκία ως (τουλάχιστον περιφερειακή) υπερδύναμη, τη στρατιωτική της υπεροχή αδιαμφισβήτητη, τον Ερντογάν απόλυτο κυρίαρχο και την Ελλάδα παντελώς αδύναμη να την ανταγωνιστεί. Ψευδίζον ότι η μόνη λύση είναι η άμεση διεύθυνση όλων των εκκρεμοτήτων (ακόμη και διμερής), έστω και με «γενναίες» υποχωρήσεις, πως η συνεκμετάλλευση (πολυ ακριβώς πλούτου) δεν θα πρέπει να είναι ταμπού, χρεώνουν αποκλειστικά στη Λευκωσία τις επιθετικές ενέργειες της Αγκυρας στην Ανατολική Μεσόγειο και θέτουν το ψευδοδilemma «πόλεμος ή Χάγη». Ομοίως με την ετέρα σχολή σκέψης, η εν λόγω προσεγγίζει μονοδιάστατα τα ελληνοτουρκικά ζητήματα, διαμορφώνοντας φοβικά σύνδρομα στην κοινωνία.

Ανάμεσα στα παραπάνω υπάρχει το μέτρο. Δεν σημαίνει ότι είναι πάντα ορθές οι αιτιολογήσεις, αλλά τουλάχιστον διευρύνονται σε

μεγαλύτερο βάθος τα σενάρια και οι επιπτώσεις τους. Εδώ, η Τουρκία ούτε υποτιμάται ούτε υπερτιμάται – μπαίνει στη σωστή θέση βάσει των συσχετισμών σε παγκόσμια και περιφερειακή κλίμακα και τους αντίστοιχους συσχετισμούς ισχύος. Οι αντίθετες φωνές δεν καταγγέλλονται ως εθνικιστικές ή εθνομηδενιστικές. Η Τουρκία – ως κράτος και πολιτικό

Πρόσφυγες από ελληνοτουρκικά σύνορα στις Κασπές Εβρου όπου βρέθηκαν ως κίνηση έκτακτης πίεσης του μεγαλύτερου Ερντογάν προς την Ελλάδα τον Μάρτιο του 2020

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΙΛΗΣ
Η Ελλάδα στη γειτονία της. Προκλήσεις, ανατροπές, κέρδη και ζημιές σε ένα ευμετάβλητο περιβάλλον
Εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2020, σελ. 328.
Το βιβλίο κυκλοφορεί στις 15 Ιουνίου

σύστημα – δεν είναι εχθρός ή φίλος (άλλωστε στη διεθνή πολιτική είναι τα συμφέροντα που υπερισχύουν), αλλά ένας υπολογισμός αντίπαλος, που δεν φοβόμαστε. Οι λύσεις σε σύνθετα ζητήματα δεν είναι εύκολες και ο διάλογος δεν πρέπει να γίνεται για το θεαθήναι, ούτε όμως να αποκλείονται οι διάλυτοι επικοινωνίας. Ας συγκρατήσουμε ότι στις εντατικότερες διαβουλεύσεις μετά τα γεγονότα στα Ιμια, μεταξύ 2002 και 2003, η Αγκυρα είχε μετακινηθεί αισθητά από τις αρχικές της θέσεις (π.χ. στις γκρίζες ζώνες), αν και τότε παρέμενε ζωντανή η προοπτική της ευρωπαϊκής της ένταξης, όπως και η λύση του πολιτικού προβλήματος της Κύπρου ως προϋπόθεση ένταξης. Σήμερα, ασφαλώς θα ήταν ανέλιση έκπληξη αν οι διερρευνητικές επαφές εκκινούσαν με ανάλογες προϋποθέσεις, πλην όμως είμαστε υποχρεωμένοι, ακόμη και υπό τις παρούσες συνθήκες, να τις επανεργονομήσουμε. Άλλωστε, ένα κράτος με τα χαρακτηριστικά της Ελλάδας δεν δύναται να κατοχυρώσει πλήρως τα δικαιώματά του χωρίς τον διάλογο και τη διαπραγμάτευση. Δεν είναι σε θέση να επιβάλλεται, αλλά κανείς από τους γείτονές της δεν μπορεί να της επιβληθεί. Ούτε, βέβαια, μόνο η ισχυρή αποτρεπτική μας ισχύς μάς εξασφαλίζει απόλυτα.

Ο δρόμος πριν από τη Χάγη

Εσχάτως γίνεται ντόρος γύρω από τη Χάγη. Η κομβέντα είναι παραπλανητική στον βαθμό που δεν ξεκαθαρίζεται ότι η εν λόγω προσυποκλή, εκτός από αμφίβολη έκβαση, τοποθετείται σε μεγάλο βάθος χρόνου. Το ερώτημα (και για το πολιτικό σύστημα) είναι τι πράττουμε άμεσα για να ενισχυθούμε απέναντι στον ανατολικό μας γείτονα και πώς προσητομαζώμασε για να αντιμετωπίσουμε ενδεχόμενη κλιμάκωση των τουρκικών προκλήσεων με αφορμή το τουρκολιμικό σύμφωνο.

Στις αρκετές ενδιαφέρουσες προτάσεις ξεχωρίζουν οι ακόλουθες (καμία εκ των οποίων δεν είναι εύκολη στην εφαρμογή): προσφυγή στο διεθνές δικαστήριο εναντίον της Λιβύης για καταφανώς προβάλλονται νόμιμα δικαιώματά μας, κάτι που προϋποθέτει τη συναίνεση της Τρίπολης – εδώ πρέπει να κινητοποιήσουμε όλες τις σημαχικές μας σχέσεις για να την πιέσουμε προς αυτή την κατεύθυνση. Υπευθύνεται ότι η Λιβύη έχει καθορίσει τις ΑΟΖ της με Τунησία και Μάλτα μέσω του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, άρα αποδέχεται τη δικαιοδοσία του, ενώ στο παρελθόν είχε καλέσει να καταφύγουμε σε αυτό. Μία άλλη ενέργεια που χρήζει προσοχής είναι η οριοθέτηση ΑΟΖ με την Αίγυπτο, με την προϋπόθεση ότι το Κάιρο θα τη στηρίξει στρατιωτικά, αν χρειαστεί. Η διεθνής διανομοριακή διαφορά που εκ των πραγμάτων θα προέκυπτε θα υποχρέωνε τη διεθνή κοινότητα να εξεταζε προσεκτικότερα την υπόθεση των δύο αλληλοεπικαλυπτόμενων συμφωνιών. Επίσης, η παραχώρηση ενεργειακών τεμαχίων νότια-νοτιοανατολικά της Κρήτης (ιδανικά προς εταιρείες διεθνούς εμβέλειας, προερχόμενες από ισχυρές χώρες) κρίνεται μεν επιβεβλημένη, ωστόσο ο αντίκτυπος της καταβαράθρωσης των τιμών του πετρελαίου είναι προσώρας αρνητικός. Τέλος, ως προς την επέκταση των χωρικών μας υδάτων στα 12 ν.μ. στο Αιγαίο (προηγείται το Ιόνιο ως πρόκριμα, με κλείσιμο κόλπων, ευθείες γραμμές βάσης, υπό προϋποθέσεις η συμπερίληψη Κυθρών-Αντικυθήρων και νοτίως της Κρήτης) είτε θα πρέπει να είναι η τελευταία σφαιρα στη διαπραγματευτική μας θαλάμη είτε θα πρέπει να αποσαφηνιστεί το εύρος τους στις διερρευνητικές συνομιλίες. Στη Χάγη, όμως, δεν μπορούμε να καταλήξουμε αν πρώτα δεν έχουμε πετύχει τη διεύρυνση της αιγιαλιτιάς ζώνης μας στο Αιγαίο.

Συνέχεια στη σελίδα του βιβλίου: <https://bit.ly/3duJVMl>